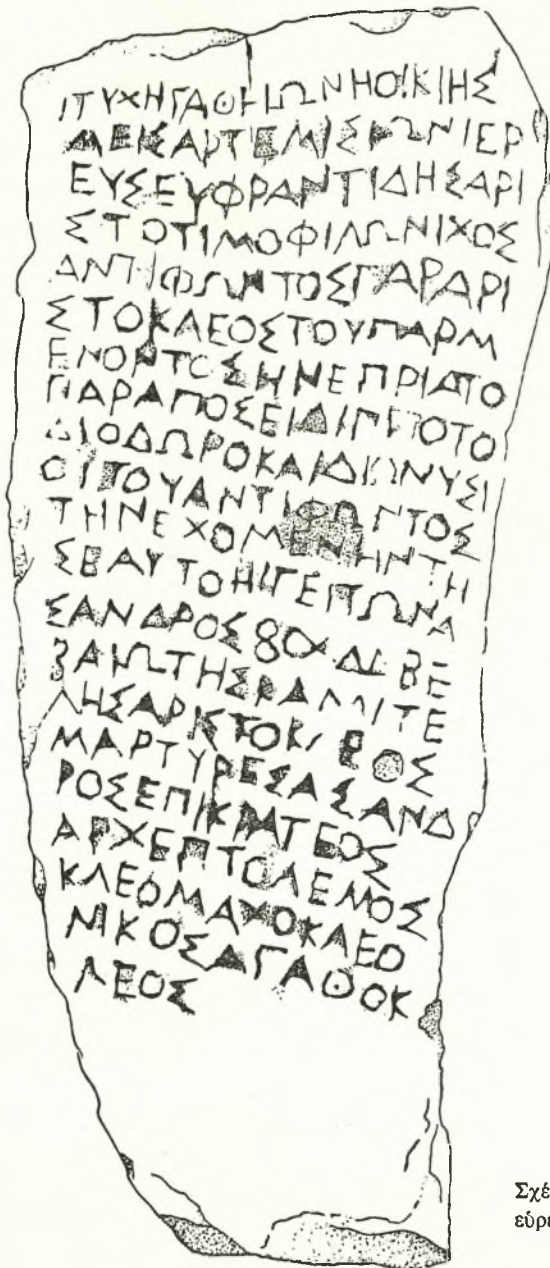

ΩΝΗ ΕΚ ΤΟΡΩΝΗΣ

(Π (v. 54)

Κατά τὸν Μάιον τοῦ 1964 πλησίον τοῦ συνοικισμοῦ Τορώνη Σιθωνίας (Χαλκιδικῆς)
ἀνευρέθη τυχαίως ὑπὸ τοῦ ἀγρότου Ἀχιλλέως Κληματσίδα, καλλιεργοῦντος τὸν ἀγρὸν

Σχέδ. 1. Ἐπιγραφοῦ πλάξ
εὑρεθεῖσα πλησίον τοῦ συν-
οικισμοῦ Τορώνη

του, ἐνεπίγραφος πλάξ, ἣς τὸ κείμενον περιέχει ὠνὴν οἰκίας (Πί ν. 54α· Σ χ έ δ. 1), ὡς καὶ μικρὸν σταθμίον χαλκοῦ, κυλινδρικοῦ σχήματος, φέρον εἰς τὴν ἄνω ἐπιφάνειαν ἀριθμητικὰ σύμβολα. Τὰ ἀνωτέρω παρέδωκεν οὗτος εἰς τὸν Σταθμὸν Χωροφυλακῆς Συκιᾶς, ἐκ τοῦ ὁποίου μετεφέρθησαν μερίμνη ἡμῶν εἰς τὸ Μουσεῖον Θεσσαλονίκης.

Ἡ θέσις, ἔνθα ἀνευρέθη ἡ ὡς ἄνω πλάξ, κεῖται κατὰ τὸ ἄκρον τῆς χερσονήσου Σιθωνίας, περὶ τὰ 3 χιλιόμετρα ΒΔ. τοῦ φυσικοῦ λιμένος Πόρτο - Κουφὸ, ἀνήκει δὲ εἰς τὴν ἀρχαίαν Τορώνην¹, τῆς ὁποίας σφύζονται ἐρείπια τοῦ τείχους τῆς πόλεως καὶ τοῦ φρουρίου αὐτῆς Ληκύθου, χρονολογούμενα εἰς τὸν 4ον π. Χ. αἰῶνα, γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα Κάστρο. Ὁ γειτνιαζὼν σημερινὸς συνοικισμὸς, ὁ ὁποῖος ὑπάγεται εἰς τὴν κοινότητα Συκιᾶς, φέρει τῶρα τὸ ἀρχαῖον ὄνομα τῆς Τορώνης καὶ ἀποτελεῖται ἐξ ὀλίγων οἰκίσκων (κάτοικοι 59 κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1961)².

Ἄριθμὸς Εὐρετηρίου Μουσείου Θεσσαλονίκης 4396.

Πλάξ ἐκ σχιστολίθου φαιοχρόου, τετραπλεύρου σχήματος περίπου, ἔχουσα ἀκανόνιστα καὶ ἀδιαμόρφωτα πέρατα. Διαστάσεις : μέγιστον ὕψος 0,775, μέγιστον πλάτος 0,325, πάχος 0,057 μ. Κατὰ τὰ ἄκρα ἐνιαχοῦ ἐλαφρῶς ἀποκεκρουμένη. Λόγῳ τῆς φύσεως τοῦ λίθου ἡ ἐπιφάνεια τῆς πλακὸς εἶναι εἰς πλεῖστα σημεῖα ἀπολελεπισμένη. Ἡ ἀπολέπισις ὅμως καὶ αἱ ἀποκρούσεις φαίνεται ὅτι ἐγένοντο κατὰ τὴν κοπὴν τῆς πλακὸς ἢ τὴν χάραξιν τῶν γραμμάτων, ὡς ἀποδεικνύει καὶ τὸ κείμενον τῆς ἐπιγραφῆς, τὸ ὁποῖον εἶναι πλήρες.

1. *Τύχη ᾿γαθή· ὠνὴ οἰκίης·
μεις ᾿Αρτεμισίων· ἱερ-
εὺς Εὐφραντίδης ᾿Αρι-
στοτίμο· Φιλώνιχος*
5. *᾿Αντιφῶντος παρ᾿ ᾿Αρι-
στοκλέος, ἣν ἐπρίατο
παρὰ Ποσειδίππο το
Διοδώρο καὶ Διονυσί-
ου τοῦ ᾿Αντιφῶντος,*
10. *τὴν ἐχομένην τῆ-
ς ἑαυτο ἢ γείτων ᾿Α-
σανδρος· 8ΧΔΔ. Βε-
βαιωτῆς Καλλιτέ-
λης ᾿Αριστοκλέος·*
15. *Μάρτυρες ᾿Ασανδ-
ρος ᾿Επικράτεος
᾿Αρχεπτόλεμος
Κλεομάχο, Κλεό-
νικος ᾿Αγαθοκ-
λέος.*

1. Pauly Wissowa, RE VI A 2, 1795.

Εἰς Τορώνην ἀνευρέθη κατὰ τὸ 1960 τάφος, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὑπῆρχε χαλκῆ ὕδρια, τοῦ 4ου π.Χ. αἰ., ἡ κάθετος λαβὴ τῆς ὁποίας κατέληγεν εἰς Σειρήνα (ΑΔ 16 (1960) : Χρονικά, σ. 212).

2. Στοιχεῖα Συστάσεως καὶ Ἐξελίξεως Δήμων καὶ Κοινοτήτων, τ. 48. Ἐκδοσις Κεντρικῆς Ἐνώσεως Δήμων καὶ Κοινοτήτων τῆς Ἑλλάδος, Ἀθῆναι (1962), σ. 167.

*Υψος γραμμάτων 0,02 - 0,025 μ. Ο : 0,018 μ. Σ : 0,025 - 0,03 μ. Διάστιχα : 0,01 μ.

*Η επιγραφή καταλαμβάνει ολόκληρον σχεδόν την επιφάνειαν τῆς πλακός, ἀφῆ-
νουσα μικρὸν περιθώριον ἄνω μὲν 0,03-0,035 μ., ἀριστερὰ 0,02 μ., δεξιὰ 0,03-0,065 μ.
*Απόστασις ἀπὸ τοῦ τελευταίου στίχου μέχρι τοῦ κάτω ἄκρου τῆς πλακός : 0,15 μ.

*Η χάραξις, παρά τὴν φαινομενικὴν ἀμέλειαν, ὀφειλομένην εἰς τὴν φύσιν τοῦ
λίθου, ἔχει ἐκτελεσθῆ ἀπὸ ἔμπειρον χαρακτὴν. Αἱ ἀκραῖαι κεραῖαι τοῦ Σ καὶ τοῦ Μ
ἐξαιρετικῶς ἀποκλίνουσαι. Τὸ Ν σκάζει. Τὸ Ω αἰσθητῶς ἀνοικτόν. *Η μεσαία κεραία
τοῦ Ε ἰσομήκης πρὸς τὰς ἐτέρας. Τὰ σκέλη τοῦ Π ἰσομήκη. Τὸ Χ ἐξαιρετικῶς ἀνοικτόν.

Χαρακτηριστικὸν εἶναι ὅτι ἡ επιγραφή δὲν παρουσιάζει λάθη ἢ ἀνορθογραφίας.

Τὸ κείμενον εἶναι ἐκ τῶν πλέον τυπικῶν τοῦ εἶδους³ περιέχει ἐν ἀρχῇ τὴν συνήθη
ἐπίκλησιν, εἶτα τὸν τίτλον τῆς ἐπιγραφῆς, τὴν χρονολογίαν μὲ ἐπώνυμον ἱερέα, τὸ κυ-
ρίως κείμενον τῆς ὥνης, τὸν προσδιορισμὸν τόπου τῆς οἰκίας, τὴν τιμὴν, τὸν βεβαιω-
τὴν καὶ τοὺς μάρτυρας.

Στ. 1. Τύχη ἴγαθῆ. *Η ἐπίκλησις κατ' ὀνομαστικὴν ἀντὶ τῆς κανονικῆς δοτικῆς
δὲν εἶναι σπανία⁴.

Οἱ τύποι οἰκίης καὶ μεις εἶναι ἰωνικοί, ἀπαντῶνται δὲ ἄνευ ἐξαιρέσεως εἰς τὰς ἐξ
*Ολύθου ὁμοίας ἐπιγραφάς⁵.

Στ. 2. *Αρτεμισιῶν. *Ο τέταρτος μὴν τοῦ νησιωτικοῦ ἡμερολογίου, ἀντιστοιχῶν
πρὸς τὸν Ἀπρίλιον τοῦ Ἰουλιανοῦ⁶. Εἰς τὰς ἐξ *Ολύθου ἐπιγραφάς, μὲ τὰς ὁποίας ἡ
ἡμετέρα ἔχει πλείστας ὁμοιότητας, ἀπαντοῦν μῆνες ἀνήκοντες εἰς τὸ εὐβοϊκὸν - νη-
σιωτικὸν ἡμερολόγιον⁷.

Στ. 3. Εὐφραντίδης ὄνομα σπάνιον⁸. Τὸ ὄνομα Εὐφραντος συναντῶμεν εἰς ἐπι-
γραφὴν ἐκ Θεσσαλονίκης⁹.

Στ. 4. *Αριστότιμος ὄνομα ὄχι πολὺ συχνόν¹⁰. Εὐφραντίδης *Αριστοτίμου ἱερέως
ἀναφέρεται εἰς ἐπιγραφὴν ἐκ Βραστίνων Καλυβιδῶν¹¹. Κατὰ τὴν γνώμην μου ἡ ταύτισις
δὲν φαίνεται πιθανή, καθ' ὅσον οἱ τόποι εἰς τοὺς ὁποίους ἀνευρέθησαν αἱ δύο αὐται
ἐπιγραφαὶ ἀπέχουν πλέον τῶν 100 χιλιομέτρων. Εἶναι λοιπὸν ἀπίθανον, πόλεις ἀπέ-
χουσαι τοσοῦτον, νὰ εἶχον κοινὸν ἱερόν. *Εξ ἴσου ἀπίθανον θεωρῶ τὴν ἐκδοχὴν νὰ
μετεφέρθησαν ἐνεπίγραφοι πλάκες ἐκ τοῦ ἐνὸς τόπου εἰς τὸν ἄλλον.

Φιλώνιχος ὄνομα σπάνιον. *Η κατάληξις ὁμοίως -ιχος δὲν εἶναι ἀσυνήθης¹².

Στ. 5. *Αντιφῶν ὄνομα κοινόν. *Εν Μακεδονίᾳ ἀπαντᾷ σπανίως, εἶναι ὁμοίως κοινό-

3. Κατάλογον ὄλων τῶν γνωστῶν συμβολαίων πράσεως δίδει ὁ Δ. Λαζαρίδης εἰς τὴν « *Επιγραφὴν
ἐξ Ἀμφιπόλεως », Γέρας Κεραμοπούλλου, Ἀθῆναι 1953, σ. 161 ὑποσημ. 1. Νεώτερα κείμενα μετὰ σχε-
τικῆς βιβλιογραφίας : α) Δ. Λαζαρίδου « Trois nouveaux contrats de vente à Amphipolis » BCH
LXXXV (1961) σ. 426 καὶ β) Φ. Πέτσα, « Ὄναι ἐκ τῆς Ἡμαθίας » AE 1961, σ. 1 κέ.

4. D. M. Robinson, Transactions of the American Philological Association
τ. LXV ἔτος 1934, σ. 124, ἀριθ. 3, TAPA LXII (1931) σ. 43, ἀριθ. 2.

5. D. M. Robinson, TAPA LIX (1928) σ. 225, LXII (1931) ἀριθ. 2, 3, 4, LXV (1934)
ἀριθ. 3, 4 LXIX (1938) ἀριθ. 3, 4, 5.

6. RE ἐν λ. Ἀρτεμισίων τ. II 2 στηλ. 1442 - 43.

7. RE ἐν λ. Kalender τ. X 2 στηλ. 1594.

8. Pape - Benseler, Wörterbuch der griechischen Eigennamen ἐν λ.

9. Μ. Δήμιτσα, Μακεδονία, Ἀθῆναι 1896, σ. 524, ἀριθ. 596.

10. Pape - Benseler, ἔ.ἀ. ἐν λ.

11. E. Πελεκίδης, AD 1924 - 25 Παράρτημα σ. 40, ἀριθ. 2.

12. Buck - Petersen, A reverse index, σ. 681.

τατον εἰς Θάσον, ἔνθα ἡ κατάληξις ὀνομάτων εἰς -φῶν εἶναι συνήθης¹³. Ἐνταῦθα μετὰ τὸ ὄνομα Ἄντιφῶν δέον ὄπως ἐννοηθῆ ἔπριατο τὴν οἰκίην.

Στ. 6. Ἄριστοκλέος· ὄνομα σύνηθες. Ἡ γενικὴ Ἄριστοκλέος ἀπαντᾷ ἐν Ἀττικῇ εἰς τὰς μέχρι τοῦ 350 π. Χ. ἐπιγραφάς¹⁴.

Στ. 7. Παρμένοντος· τὸ ὄνομα Παρμένων κοινόν¹⁵. Εἰς Θάσον καὶ ἀλλαγῶν ἀπαντᾷ τὸ θηλυκὸν Παρμένουσα¹⁶.

Στ. 8. Ποσειδίππος· ὄνομα θεοφόρον κοινόν.

Στ. 9. Διόδωρος καὶ Διονύσιος· ὀνόματα ἀμφοτέρω θεοφόρα συνηθέστατα.

Στ. 10. Ἄσανδρος· ὄνομα μακεδονικὸν κοινόν¹⁷. Ἀναφέρεται καὶ εἰς ὦνῆν ἐξ Ἀμφιπόλεως¹⁸.

Τὸ κείμενον τῆς κυρίως ὦνῆς περιέχεται εἰς τοὺς στίχους 4 ἕως 13 : Φιλώνιχος ὁ Ἄντιφῶντος ἠγόρασεν οἰκίαν παρ' Ἄριστοκλέους τοῦ Παρμένοντος, τὴν ὁποίαν οὗτος παλαιότερον εἶχεν ἀγοράσει παρὰ Ποσειδίππου τοῦ Διοδώρου καὶ Διονυσίου τοῦ Ἄντιφῶντος. Ἡ οἰκία ἐγεινίαζε πρὸς τὴν τοῦ ἀγοραστοῦ Φιλωνίχου, ἀνῆκε δὲ παλαιότερον εἰς τὸν πιθανῶς ἀδελφὸν αὐτοῦ Διονύσιον τοῦ Ἄντιφῶντος (ἡ ὑπόθεσις βασίζεται εἰς τὸ κοινὸν πατρωνυμικόν). Κατ' ἐξαίρεσιν εἰς τὴν ἐκ Τορώνης ἐπιγραφὴν ἀναφέρονται οἱ Ποσειδίππος καὶ Διονύσιος, οἱ ὅποιοι κατεῖχον τὴν οἰκίαν πρὶν ἢ αὕτη περιέλθῃ εἰς τὸν πωλητὴν Ἄριστοκλῆν¹⁹. Οἱ Dareste — Haussoulier — Reinach, σχολιάζοντες ἐπιγραφὴν ἐκ Τήνου, ἀναφέρουν ὅτι ὁ πωλητὴς εἰς πολλὰς περιπτώσεις ἐξέλεγε ὡς ἐγγυητὰς πολίτας, οἱ ὅποιοι εἶχον κατὰ τὸ παρελθὸν ἢ κατὰ τὸν χρόνον τῆς συνάψεως τοῦ συμβολαίου σχέσιν μὲ τὸ ἀκίνητον²⁰. Ἡ ἀνάμιξις τῶν παρεῖχε μίαν ἐπὶ πλέον ἐγγύησιν εἰς τὸν ἀγοραστὴν διὰ τὴν ἐξασφαλισθῆ οὗτος ἀπὸ τυχόν μὴ νόμιμον ἀγορὰν τοῦ ἀκινήτου. Εἰς τὴν ἡμετέραν ἐπιγραφὴν οἱ προκάτοχοι δὲν ἀναγράφονται ὡς τυπικοὶ βεβαιωταί, ἀναφέρονται ὅμως εἰς τὴν πρᾶξιν τῆς ὦνῆς ἀπλῶς ὑπὸ τὴν ιδιότητα τῶν πρῶν ἰδιοκτητῶν.

Στ. 12. ἡ γείτων Ἄσανδρος. Κατὰ κανόνα ἡ θέσις τοῦ ἀγοραζομένου ἀκινήτου προσδιορίζεται ἐκ τοῦ ἀκινήτου τοῦ γείτονος. Ἡ ὡς ἄνω ἔκφρασις ἡ γείτων, ἐνίοτε καὶ κατὰ γενικὴν, ἀπαντᾷ εἰς ὄλας τὰς ἐξ Ἀμφιπόλεως γνωστὰς ὠνάς²¹. Εἰς τὴν μεγάλην ἐκ Τήνου ἐπιγραφὴν ἡ θέσις τοῦ ἀκινήτου προσδιορίζεται πάντοτε διὰ τῆς αὐτῆς ἐκφράσεως²². Ἄντιθέτως εἰς τὰς ἐξ Ὀλύνθου ὠνάς ὁ προσδιορισμὸς διατυπῶνται διὰ τῆς ἐκφράσεως : τὴν οἰκίην τὴν ἐχομένην τῆς . . . Ἡ αὐτὴ ἔκφρασις, τὴν ἐχομένην κλπ., ἀπαντᾷ καὶ εἰς τὴν ἐκ Βασιλικῶν Χαλκιδικῆς ἐπιγραφὴν²³, ἐκ τῆς ὁποίας δὲν σφύζονται

13. Δήμιτσα, Μακεδονία, passim.

14. Meisterhans, Grammatik der attischen Inschriften, σ. 104.

15. Pape — Benseler, ἔ.ἀ. ἐν λ.

16. Δήμιτσα, ἔ.ἀ. σ. 854 ἀριθ. 1130.

17. Hoffmann, Die Makedonen, Göttingen 1906, σ. 193, 194. G. Kalleris, Les anciens Macédoniens I, Ἀθήναι (1954), σ. 291 κ.ἐ.

18. Perdrizet, Études Amphipolitaines, BCH XLVI (1922) σ. 36 καὶ Ditt. Syll³ 832.

19. Ἰδιοκτῆται κατέχοντες παλαιότερον τὸ ὑπὸ πώλησιν ἀκίνητον ἀναφέρονται καὶ εἰς τὴν ἐκ Βραστινῶν Καλυβιδῶν ἐπιγραφὴν (Πελεκίδης ἔ.ἀ. σ. 6).

20. Dareste — Haussoulier — Reinach, Inscriptions Juridiques Grecques τ. I, Paris 1891, σ. 99.

21. Δ. Λαζαρίδης, Ἐπιγραφὴ ἐξ Ἀμφιπόλεως, ἔ.ἀ. καὶ Trois nouveaux contrats de vente ἔ.ἀ.

22. Dareste — Haussoulier — Reinach, ἔ.ἀ. σ. 64 κ.ἐ.

23. Χ. Μακαρόνας, Χρονικὰ Ἀρχαιολογικὰ 1940 - 50, Μακεδονικὰ τ. Β' 621.

ἀκέραιαι εἰ μὴ μόνον αἱ λέξεις αὐταί. Ὁμοίως καὶ εἰς ἑτέραν ἐπιγραφὴν, τὴν ὁποίαν ὁ μὲν Perdrizet²⁴ ἔχει τὴν γνώμην ὅτι προέρχεται ἐξ Ἀμφιπόλεως, ὁ δὲ Roussel²⁵, βασιζόμενος ἀκριβῶς εἰς τὴν ἰδιάζουσαν ἔκφρασιν ταύτην, θεωρεῖ προερχομένην ἐκ Χαλκιδικῆς. Εἰς τὴν παροῦσαν ὠνὴν ἀπαντοῦν ἀμφότεραι αἱ ἔκφράσεις.

Στ. 13. 8 X ΔΔ. Ἀκολουθεῖ ἡ τιμὴ τῆς οἰκίας ἀποδιδόμενη διὰ τῶν ὡς ἄνω συμβόλων. Τὰ σύμβολα 8 καὶ X ἀπαντοῦν εἰς πλείστας ἐξ Ὀλύνθου ἐπιγραφάς²⁶ καὶ εἰς τὴν εἰς Βραστινὰ Καλύβια εὑρεθεῖσαν²⁷.

Ὁ M. N. Tod εἰς τὸ ἐν BSA ἄρθρον τοῦ «The greek acrophonic numeraly»²⁸ συζητεῖ τὰ εἰς τὰς ἀνωτέρω ἐπιγραφὰς ἀπαντώμενα σύμβολα καὶ ἐρμηνεύει αὐτὰ ὡς ἀκολούθως: Ψ = 1.000, 8 = 100 καὶ X = 10, καταλήγει δὲ εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι τὰ διὰ τῶν συμβόλων αὐτῶν ἐκφραζόμενα ποσὰ ἀναφέρονται μᾶλλον εἰς ἀργυρᾶς δραχμὰς καὶ οὐχὶ εἰς χρυσοῦς στατήρας, ὡς εἶς τινὰς περιπτώσεις δέχεται ὁ Robinson²⁹.

Σημειωθῆτω ὅτι τὰ σύμβολα αὐτὰ ὁ Tod θεωρεῖ καθαρῶς συμβατικά καὶ οὐχὶ ἀκροφωνικά.

Συμφώνως πρὸς τὰς ἐρμηνείας τοῦ Tod τὰ σύμβολα τῆς ἡμετέρας ἐπιγραφῆς πρέπει νὰ δεχθῶμεν ὅτι ἀποδίδονται διὰ τοῦ ἀριθμοῦ 112. Ἐμποδίζει ὁμοίως νὰ συμφωνήσωμεν πρὸς τὴν ἐκδοχὴν ταύτην κατὰ κύριον λόγον τὸ εἰς τὴν ἡμετέραν ἐπιγραφὴν ὑπάρχον σύμβολον Δ, τὸ ὁποῖον ὡς γνωστὸν ἐκφράζει τὴν δεκάδα³⁰. Ἀλλὰ καὶ τὸ σταθμίον, περὶ οὗ ἐγένετο λόγος ἐν ἀρχῇ, παρέχει ἀρνητικὰς ἐνδείξεις. Τοῦτο ἔχει σχῆμα κυλινδρικόν. Ὑψος 0,025, κάτω διάμετρος 0,024 μ. Ἐπὶ τῆς ἄνω ἐπιφανείας, ὁμοίως πρὸς κάλυμμα ἑλληνιστικῆς πυξίδος, φέρει μικρὸν κρῖκον πρὸς ἀνάτησιν (Πί ν. 54 β).

Ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἐπιφανείας καὶ κατὰ τὴν περιφέρειαν φέρει δεδηλωμένα διὰ στιγμῶν τὰ σύμβολα ΔΔ |—|—|. Ἐσωτερικῶς περιέχει μόλυβδον, ὡς ἐπιτρέπει νὰ διαφανῆ μικρὰ ἀπόξεσις εἰς τὴν κάτω ἐπιφάνειαν³¹. Τὰ ὡς ἄνω σύμβολα ἐρμηνεύονται ὡς 23 δραχμαί, καθ' ὅσον τὸ μὲν Δ εἶναι σύμβολον τῆς δεκάδος, τὸ δὲ |—| τὸ σύμβολον τῆς ἀπλῆς δραχμῆς³².

Εἶναι γνωστὸν ὅτι ἡ δραχμὴ ὡς μέτρον βάρους εἶχε 4.36 γραμμάρια³³, τὸ ὁποῖον πολλαπλασιαζόμενον ἐπὶ 23 δίδει βάρους 100,28 γραμμάρων.

Πράγματι τὸ ὡς ἄνω σταθμίον ζυγισθὲν εὐρέθῃ ἔχον βάρους 100 γραμμάρων. Ἐφ' ὅσον λοιπὸν |—| = μονάς, Δ = δεκάς, ὑποθέτω ὅτι πρέπει νὰ δεχθῶμεν ὅτι κατ' ἀνάγκην τὸ X δηλοῖ τὴν ἑκατοντάδα, τὸ δὲ 8 τὴν χιλιάδα. Ὅθεν τὸ τίμημα τῆς οἰκίας τῆς ἡμετέρας ἐπιγραφῆς εἶναι δραχμαί 1.120. Λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι εἰς τὰ σύγχρονα περίπου ἐξ Ὀλύνθου συμβόλαια πράσεως αἱ τιμαὶ τῶν ἀκινήτων κυμαίνονται ἀπὸ 230

24. Perdrizet, *Études Amphipolitaines*, BCH XLVI (1922) σ. 39.

25. Roussel, BCH LXXX (1929) σ. 18.

26. 88XXX: Robinson TAPA LIX (1928) σ. 225, 8888X: Robinson TAPA LXV (1934) ἀριθ. 3. σ. 124, ΨΨΨΨΨ888: Robinson αὐτ. ἀριθ. 4, σ. 127 κ.ά.

27. Πελεκίδης, ΑΔ ἔ.ά. Εἰς τὴν ἐπιγραφὴν αὐτὴν ἀπαντοῦν τὰ σύμβολα: Ψ88XXXX.

28. BSA XXXVII (1936–37) σ. 248.

29. Robinson TAPA LIX (1928) σ. 227 κ.έ.

30. Meisterhans ἔ.ά., σ. 8.

31. Παρόμοια ἀντικείμενα ἀνευρέθησαν καὶ κατὰ τὰς ἀνασκαφὰς τῆς Ὀλύνθου (D. M. Robinson, *Excavations at Olynthus* X σ. 476, 477 πίν. 155.

32. RE τ. V2 στ. 1632, παρ. 18, ἐν λ. *δραχμή*.

33. Lübker's *Real Lexikon des klassischen Altertums* σ. 1148.

μέχρι 5.300 δραχμών, ή τιμή τῆς ἐν Τορώνη οἰκίας, κατὰ τὴν ἀνωτέρω ἐκδοχὴν, δὲν ἐκφεύγει τῶν λογικῶν πλαισίων.

Στ. 14. Βεβαιωτῆς· οὗτος ἔχει τὴν θέσιν τοῦ ἐγγυητοῦ. Ἐνταῦθα ὡς βεβαιωτῆς τίθεται ὁ Καλλιτέλης, υἱὸς πιθανώτατα τοῦ Ἀριστοκλέους τοῦ Παρμένοντος. Κατὰ κανόνα ὡς βεβαιωταὶ τίθενται συγγενεῖς τῶν ἐνδιαφερομένων, συνηθέστερον δὲ τοῦ πωλητοῦ, ὡς συμβαίνει ἐνταῦθα. Τοῦτο διότι συμφώνως πρὸς τὸν νόμον ὁ ἀγοραστῆς δύναται ἐνδεχομένως νὰ ζητήσῃ εὐθύνας παρὰ τοῦ ἐγγυητοῦ³⁴.

Κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὰς ὠνάς ἀναφέρεται εἰς βεβαιωτῆς, σπανιώτερον πλείονες καὶ μόνον εἰς δύο ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε γνωστῶν οὐδόλως ἀναφέρονται βεβαιωταί³⁵.

Στ. 14. Καλλιτέλης· ὄνομα σχετικῶς σπάνιον. Ἀπαντᾷ εἰς τὴν μεγάλην ἐκ Τήνου ἐπιγραφὴν³⁶.

Στ. 17. Ἐπικράτης· ὄνομα κοινόν.

Στ. 18. Ἀρχεπτόλεμος· ὄνομα ὄχι σύνηθες εἰς τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους³⁷.

Στ. 19. Κλεόμαχος· ὄνομα πολλαχόθεν γνωστόν.

Στ. 20. Ἀγαθοκλῆς· ὄνομα κοινόν.

Ὁ τύπος τῶν γραμμάτων³⁸ ἀλλὰ καὶ ἕτερα ἐσωτερικὰ στοιχεῖα τῆς ἐπιγραφῆς, ὡς ἡ κατάληξις τῆς γενικῆς εἰς ὀ καὶ εὐς, τύποι οἱ ὅποιοι ἀπαντοῦν μόνον μέχρι τοῦ 360 π. Χ.³⁹ ἀλλὰ καὶ ἡ ὁμοίότης τῶν γραμμάτων καὶ τοῦ κειμένου πρὸς τὰς ἐπιγραφὰς τῆς Ὀλύνθου, αἱ ὅποιαι τοποθετοῦνται χρονολογικῶς εἰς τὸ ἀ΄ ἡμισυ τοῦ 4ου π. Χ. αἰῶνος, μᾶς ἄγουν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ ἡμετέρα ἐπιγραφὴ ἀνήκει εἰς τὸ ἀ΄ ἡμισυ τοῦ 4ου π. Χ. αἰῶνος, μάλιστα δὲ εἰς τὰς πρώτας δεκαετίας τοῦ αἰῶνος, ὡς δεικνύει ἡ συχνὴ χρῆσις τοῦ ἀρχαϊκοῦ τύπου τῆς γενικῆς τῶν δευτεροκλίτων καὶ τριτοκλίτων.

Ἄς συνοψίσωμεν κατωτέρω τὰ κοινὰ στοιχεῖα τὰ ἀπαντώμενα εἰς τὰς ἐπιγραφὰς τῆς Ὀλύνθου καὶ εἰς τὴν ἐπιγραφὴν τῆς Τορώνης, ὡς καὶ τὰς διαφορὰς τῶν ἀπὸ τῶν τῆς Ἀμφιπόλεως.

α) Οἱ Ἰωνικοὶ τύποι οἰκίης καὶ μεις οὐδαμοῦ ἀλλοῦ ἀπαντοῦν εἰ μὴ μόνον εἰς τὴν ἐκ Τορώνης καὶ τὰς ἐξ Ὀλύνθου ἐπιγραφὰς.

β) Αἱ ἀνωτέρω ἀναφέρουν ἐπάνυμον μόνον ἱερέα, οὐχὶ καὶ ἐπιστάτην ὡς παρατηροῦμεν εἰς τὰς ἐξ Ἀμφιπόλεως ὠνάς. Ἐπίσης εἰς τὰς πρώτας οὐδέποτε ἀναφέρεται τὸ ἱερόν εἰς τὸ ὅποιον ἀνήκει ὁ ἱερεὺς, ὡς κατὰ κανόνα συμβαίνει εἰς τὰς ἐξ Ἀμφιπόλεως, σημειοῦται ὁμως πάντοτε τὸ πατρώνυμον τοῦ ἱερέως.

γ) Ἄπασαι αἱ ἐξ Ὀλύνθου καὶ ἡ ἐκ Τορώνης ἐπιγραφὰι ἀναφέρουν καὶ τὸν μῆνα κατὰ τὸν ὅποιον ἐγένετο ἡ ἀγοραπωλησία, ὁ μὴν δὲ πάντοτε ἀνάγεται εἰς τὸ νησιωτικὸν ἡμερολόγιον⁴⁰. Προσδιορισμὸς τοῦ μηνὸς ἀπαντᾷ ἅπαξ εἰς τὰς ἐξ Ἀμφιπόλεως ἐπιγραφὰς, ἀνήκει δὲ οὗτος εἰς τὸ μακεδονικὸν ἡμερολόγιον (μηνὸς Δίου)⁴¹.

34. Dareste – Haussoulier – Reinach ἔ.ἀ. σ. 97 κ.ἐ.

35. Δ. Λαζαρίδης, BCH LXXXV (1961), ἔ.ἀ. ἀριθ. 1 καὶ 2.

36. Dareste, – Haussoulier, – Reinach ἔ.ἀ. στ. 51, σ. 74.

37. Pape – Benseleer ἔ.ἀ. ἐν λ.

38. Ἰδὲ ἀνωτέρω σ. 153.

39. Meisterhans ἔ.ἀ. σ. 5 καὶ 104.

40. α) Ἀπατουριῶν ἐν Robinson TAPA LIX (1928) σ. 225, β) Ταργηλιῶν καὶ Ἀθηναίων ἐν Robinson TAPA LXII (1931) ἀριθ. 2 καὶ γ) Ἰππιῶν ἐν Robinson TAPA LXIX (1938) ἀριθ. 5.

41. Δ. Λαζαρίδης, BCH LXXXV (1961) ἔ.ἀ. σ. 429.

δ) Διὰ τὸν προσδιορισμὸν τῆς θέσεως τοῦ ἀκινήτου χρησιμοποιεῖται ὡς καὶ εἰς τὰς ὠνάς τῆς Ὀλύνθου ἡ ἔκφρασις τὴν «ἐχομένην», ὡς ἀνωτέρω ἀνεφέρθη⁴².

ε) Ἡ τιμὴ τῶν ἀκινήτων προσδιορίζεται δι' ἀριθμητικῶν συμβόλων. Ἀξιοπαρατήρητον μάλιστα εἶναι ὅτι τὸ σύμβολον 8 οὐδαμοῦ ἄλλοῦ εἰ μὴ μόνον εἰς ἐπιγραφὰς τῆς Χαλκιδικῆς ἀπαντᾶται. Ἀντιθέτως εἰς τὰς ἐξ Ἀμφιπόλεως ὠνάς οὐδέποτε ἀπαντῶμεν σύμβολα, ἡ τιμὴ δὲ τῶν ἀκινήτων ἀποδίδεται δι' ὀλογράφων ἀριθμῶν.

ΜΑΡΙΑ ΚΑΡΑΜΑΝΩΛΗ - ΣΙΓΑΝΙΔΟΥ

42. Ἴδὲ ἀνωτέρω, σ. 154.

ΑΒΓΔ

Ὡνή ἐκ Τοριόνης: α. Ἡ ἐνεπίγραφος πλάξ ἣς τὸ κείμενον περιέχει ὠνήν οἰκίας, β. Σταθμίον κυλινδρικοῦ σχήματος μετὰ τοῦ καλύμματος ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶναι δεδηλωμένα τὰ σύμβολα

Μ. ΚΑΡΑΜΑΝΩΛΗ - ΣΙΓΑΝΙΔΟΥ